

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MICHAŁ JĘDRZEJCZYK

KNO.410.1.4.2024

Pani
Barbara Nowacka
Minister Edukacji
Ministerstwo Edukacji Narodowej
Al. Jana Chrystiana Szucha 25
00-918 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/001 Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w części 30 – Oświata i wychowanie

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Edukacji Narodowej ¹ , al. Jana Chrystiana Szucha 25, 00-918 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Barbara Nowacka, Minister Edukacji od 13 grudnia 2023 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Przemysław Czarnek, Minister Edukacji i Nauki od 19 października 2020 r. do 27 listopada 2023 r. Krzysztof Szczucki, Minister Edukacji i Nauki od 27 listopada 2023 r. do 13 grudnia 2023 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontroler/Kontrolerzy	1. Piotr Rebizant, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/18/2024 z dnia 5 lutego 2024 r.2. Piotr Główka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/03/2024 z dnia 5 stycznia 2024 r. – do 30 stycznia 2024 r.3. Małgorzata Kamieniecka, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/04/2024 z dnia 5 stycznia 2024 r.4. Dariusz Urbański, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr NO/05/2024 z dnia 5 stycznia 2024 r. (akta kontroli str. 1-4)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2023 pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 30 – Oświata i wychowanie oraz ocena wykonania planów finansowych jednostek finansowanych w ramach tej części budżetu państwa.

Ocenie podlegały w szczególności:

- realizacja wydatków budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,
- sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz wybranych sprawozdań za IV kwartał 2023 r. w zakresie operacji finansowych,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań w części 30 – Oświata i wychowanie,
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust.1 i 2 ustawy o finansach publicznych³ w tym:
 - a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek,

¹ Z dniem 1 stycznia 2024 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej powstało na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2023 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej (Dz.U. poz. 2694) w drodze przekształcenia dotychczasowego Ministerstwa Edukacji i Nauki. Dalej: Minister lub MEN.

² Dz.U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

³ Dz.U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm., dalej: ufp.

- b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w części w części 30 – Oświata i wychowanie.

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Celem kontroli było również określenie stanu przygotowania do absorpcji środków w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności⁴.

Zakres kontroli

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analiza realizacji wydatków budżetu państwa, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
- kontrola prawidłowości zmian budżetu dokonywanych w części 30 budżetu państwa w trakcie roku budżetowego,
- kontrola prawidłowości zmian wynikających z podziału rezerw celowych budżetu państwa,
- kontrola prawidłowości dokonanych blokad,
- kontrola przestrzegania ustalonych dla części 30 budżetu państwa limitów wydatków, w tym – limitów środków na wynagrodzenia,
- kontrola wykorzystania środków otrzymanych z rezerw budżetowych,
- szczegółowa analiza wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia,
- kontrola prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych,
- analiza przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- analiza stanu zobowiązań,
- analiza prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań w części 30 budżetu państwa,
- analiza stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa przez podległe jednostki finansowane w ramach części 30 budżetu państwa.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności.

III. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w części 30 – Oświata i wychowanie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Zaplanowane w 2023 r. w części 30 – Oświata i wychowanie (po zmianach) wydatki budżetu państwa w kwocie 1 002 737,5 tys. zł zrealizowano w kwocie 933 702,2 tys. zł (93,1%). W wyniku kontroli 25,4 % wydatków (236 738 tys. zł⁶) z budżetu państwa stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

⁴ Dalej: KPO.

⁵ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁶ W tym: rezerwy: 141 969 tys. zł, dotacje: 90 507,1 tys. zł, dowody księgowo: 3 472,5 tys. zł, zamówienia publiczne: 789,4 tys. zł.

Stwierdzona nieprawidłowość wynikała z niezrealizowania wniosku sformułowanego po kontroli – „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 90 – Akademia Kopernikańska” (P/23/001)⁷ dotyczącego precyzyjnego określania warunków udziału w programach Ministra, trybu przeprowadzania naboru oraz kryteriów oceny wniosków ze wskazaniem ich wag. W komunikatach ustanawiających Program Wsparcia Edukacji⁸ (wartość: 18 901,1 tys. zł⁹) oraz programy inwestycyjne „Inwestycje w oświacie”¹⁰ (wartość: 70 673,6 tys. zł) i „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty”¹¹ (wartość: 22 980,1 tys. zł) Minister w sposób ogólny określił kryteria oceny wniosków (bez wskazania wag poszczególnych kryteriów), nie wskazał sposobu dokonywania ich oceny merytorycznej ani sposobu ustalenia kwoty przyznanej dotacji. W komunikatach tych nie doprecyzowano również wpływu opinii merytorycznej lub ekspertyzy przygotowanej przez Zespół doradczy lub ekspertów na proces podejmowania przez Ministra decyzji o udzieleniu dofinansowania. Skutkiem było udzielenie przez Ministra dotacji celowych w łącznej wysokości 14 629 tys. zł podmiotom, których wnioski nie otrzymały rekomendacji Zespołów doradczych, co NIK uznaje za nierzetelne. Dotyczyło to programów: „Inwestycje w oświacie” (9 225 tys. zł¹², tj. 13,1% przekazanych środków), „Inwestycje w oświacie – wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” (2 134,2 tys. zł¹³, tj. 9,3% przekazanych środków) oraz Programu Wsparcia Edukacji (3 269,8 tys. zł¹⁴, tj. 17,3% przekazanych środków).

Ponadto w komunikacie ustanawiającym Program Wsparcia Edukacji¹⁵ Minister dopuścił możliwość przyznania dotacji poza naborem¹⁶, nie precyzując dokładnych warunków oraz zasad przyznawania dotacji w tym trybie. W wyniku przyznania dotacji poza trybem naboru wniosków zawarto 43 umowy na łączną kwotę 4 961,1 tys. zł¹⁷ (26,2% łącznej wartości umów zawartych w ramach programu w 2023 r.).

NIK zwraca uwagę, że decyzje Ministra dotyczące udzielania dofinansowania ze środków publicznych powinny być podejmowane z zachowaniem zasady jawności i przejrzystości finansów publicznych. Konsekwencją zastosowania tej zasady

⁷ Dalej: kontrola P/23/001, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,27863.pdf>.

⁸ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 lipca 2022 r. o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji zmodyfikowany komunikatem z dnia 31 maja 2023 o zmianie komunikatu o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji.

⁹ Łączna wartość zawartych umów w 2023 r.

¹⁰ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 maja 2023 r. o ustanowieniu programu inwestycyjnego pod nazwą „Inwestycje w oświacie” zmieniony Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o zmianie komunikatu z dnia 18 maja 2023 r.

¹¹ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 maja 2023 r. o ustanowieniu programu inwestycyjnego pod nazwą „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” zmieniony Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o zmianie komunikatu z dnia 18 maja 2023 r.

¹² Na realizację dziewięciu zadań.

¹³ Na realizację pięciu zadań.

¹⁴ Na realizację 44 zadań.

¹⁵ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 lipca 2022 r. o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji zmodyfikowany komunikatem z dnia 31 maja 2023 o zmianie komunikatu o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji.

¹⁶ Zmiana komunikatu wprowadzona w dniu 31 maja 2023 r. polegała m.in. na wprowadzeniu w części V - ust. 1b o treści „Za zgodą Ministra wniosek może być złożony poza naborem, o którym mowa w ust. 1a” oraz ust. 1c o treści „Minister udziela zgody, o której mowa w ust. 1b na pisemną prośbę wnioskodawcy zawierającą uzasadnienie, z którego wynika szczególne znaczenie projektu dla systemu oświaty i wychowania lub jakości kształcenia.”.

¹⁷ 19 podmiotów otrzymało w tym trybie dotacje w wysokości przekraczającej 100 tys. zł. Były to: Forum współpracy i rozwoju, Fundacja „Milites Invictissimi”, Stowarzyszenie Lubelska Grupa Poszukiwaczy LGP, Fundacja AWF Warszawa, Fundacja KZMRZ, Fundacja „Niebieska Dłoń”, Stowarzyszenie „Bitwa Pod Komarowem”, Fundacja Polskiej Sztafety 4x400 M, Fundacja Pokolenia Kolumbów, Stowarzyszenie Granica Bezpieczny Wschód, Fundacja Zabuże, Stowarzyszenie Świętej Rodziny z siedzibą w Olsztynie, Stowarzyszenie „Polska-Nasza Duma”, Stowarzyszenie Granica Bezpieczny Wschód, Fundacja Nowa Przestrzeń, Fundacja Wypłyni Na Głębię, Fundacja Apple Muzeum Polska, Rada Szkół Katolickich w Warszawie oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Braszewicach.

w praktyce powinno być precyzyjne określenie zasad wyłaniania beneficjentów w programach Ministra. Ponadto NIK zauważa, że nieuwzględnianie negatywnych opinii ekspertów stwarza ryzyko przyznania środków publicznych podmiotowi, który nie gwarantuje uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów. Zatem określenie wpływu merytorycznej opinii ekspertów na decyzje dotyczące przyznania dotacji i określenia jej wysokości już na poziomie komunikatu, a następnie przestrzeganie przyjętych ustaleń jest istotne w kontekście zasad wynikających z art. 44 ust. 3 pkt.1 i 2 ufp¹⁸.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i jednostek podległych), terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych jednostek podległych przez dysponenta głównego były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Działania ministra właściwego do oświaty i wychowania w zakresie przygotowania do absorpcji środków z KPO oraz realizacji inwestycji i reform finansowanych z tego instrumentu nie wpływają na ocenę wykonania budżetu państwa w 2023 r. w części 30 – Oświata i wychowanie.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Dochody budżetowe

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. kontrola dochodów budżetowych w części 30 została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planów dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2023²⁰ dochody budżetowe w części 30 zaplanowano w kwocie 8 296 tys. zł (po nowelizacji). Zrealizowane dochody wyniosły 13 957,8 tys. zł, tj. o 5 661,8 tys. zł (68,2%) więcej niż planowano. W porównaniu do roku ubiegłego zrealizowano dochody wyższe o 2 676,5 tys. zł (23,7%) od dochodów wykonanych w 2022 r. (11 281,3 tys. zł). Najwyższe dochody zrealizowano w dziale 801 – Oświata i wychowanie – 13 848,5 tys. zł i pochodziły one z wpływów z opłat egzaminacyjnych oraz opłat za wydawanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, certyfikatów i ich duplikatów uzyskanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki²¹ (§ 0610), a także wpływów z różnych opłat m.in. za certyfikację zawodu w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji oraz za dopuszczenie podręczników do użytku szkolnego i udostępnianie danych z Systemu Informacji Oświatowej (§ 0690). Uzyskanie wyższych o 5 661,8 tys. zł dochodów w stosunku do planu spowodowane było przede wszystkim nieplanowanymi wpływami z tytułu kar umownych, jak również z tytułu zwrotów niewykorzystanych dotacji i odsetek bankowych od kwot udzielonych dotacji.

W ustawie budżetowej na rok 2023 dochody budżetowe w urzędzie obsługującym Ministra (dysponent III stopnia) zaplanowano w kwocie 115 tys. zł. Zrealizowane dochody wyniosły 90,4 tys. zł, (78,6% planu), tj. o 24,6 tys. zł (21,4%) mniej niż

¹⁸ Przepis ten stanowi, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów oraz w sposób umożliwiający terminową realizację zadań.

¹⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

²⁰ Ustawa budżetowa na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.).

²¹ Dalej: MEiN.

planowano i o 27,1 tys. zł (30%) mniej niż zrealizowano w 2022 r. (117,5 tys. zł). Największy udział w dochodach stanowiły wpływy z tytułu najmu i dzierżawy składników majątkowych – 77,1 tys. zł (85,3%).

Przyczyną niezrealizowania w pełnej wysokości planu dochodów w 2023 r. w zakresie dysponenta III stopnia MEiN była przede wszystkim zmiana najemcy pomieszczeń, który świadczył usługi gastronomiczne związane z prowadzeniem stołówki i kuchni w siedzibie Ministerstwa. Ponadto uzyskano mniejsze niż planowano dochody za wynajęcie nieruchomości lokalowej Ministerstwa przy ul. Josepha Conrada w Warszawie.

Stan należności pozostałych do zapłaty w części 30 na koniec 2023 r. wyniósł łącznie 12 305,5 tys. zł, w tym 11 601,9 tys. zł zaległości netto, tj. należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. W stosunku do roku poprzedniego²² nastąpił wzrost kwoty należności o 9,2% (1 039,5 tys. zł) i zaległości netto o 5,1% (564,5 tys. zł).

Największe należności pozostałe do zapłaty dotyczyły Ośrodka Rozwoju Edukacji (rozdział 80146) – 9 850,5 tys. zł.

Na koniec 2023 r. w urzędzie obsługującym Ministra stan należności pozostałych do zapłaty wyniósł 4,4 tys. zł, w całości były to zaległości netto. W stosunku do 2022 r. (114,6 tys. zł) zaległości netto spadły o 110,2 tys. zł (96,2 %).

Główne tytuły należności stanowiły:

- § 0920 wpływy z pozostałych odsetek w wysokości 0,9 tys. zł;
- § 0750 wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze w wysokości 1,2 tys. zł;
- § 0970 wpływy z różnych dochodów w wysokości 2,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 54-57, 76-79, 155,176, 190-192, 3376-3380)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2023 r. w części 30 zaplanowano wydatki w wysokości 607 308 tys. zł (po nowelizacji²³)²⁴. Plan wydatków został zwiększony środkami z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe (397 380,2 tys. zł²⁵) oraz zmniejszony o kwotę 1 950,7 tys. zł²⁶ decyzjami ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych. W wyniku powyższych zmian wydatki zaplanowano w wysokości 1 002 737,5 tys. zł.

²² Na koniec 2022 r. należności pozostałe do zapłaty w części 30 wyniosły 11 266 tys. zł, w tym zaległości netto 11 037,4 tys. zł.

²³ Dokonanej ustawą o zmianie ustawy budżetowej na rok 2023 z dnia 7 lipca 2023 r. – Dz.U. poz. 1574.

²⁴ Z tego: dotacje – 44 289 tys. zł, świadczenia na rzecz osób fizycznych – 15 825 tys. zł, wydatki bieżące – 451 416 tys. zł, wydatki majątkowe – 57 318 tys. zł, współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej – 38 460 tys. zł.

²⁵ Poz. 8 – 8 685,2 tys. zł, poz. 13 – 1 065,8 tys. zł, poz. 26 – 113 166,3 tys. zł, poz. 29 – 7 081,3 tys. zł, poz. 33 – 113 550 tys. zł, poz. 44 – 69 006,8 tys. zł, poz. 49 – 13 132,7 tys. zł, poz. 56 – 60 669 tys. zł, poz. 64 – 10 700 tys. zł, poz. 73 – 323,1 tys. zł.

²⁶ Decyzje Ministra Edukacji i Nauki: decyzja nr 30.4143.12.1.2023.BD z dnia 31 października 2023 r. na kwotę 410 tys. zł, decyzja nr 30.4143.12.2.2023.BD z dnia 30 listopada 2023 r. na kwotę 1 396,2 tys. zł, decyzja nr 30.4143.12.3.2023.BD z dnia 28 grudnia 2023 r. na kwotę 50,9 tys. zł, decyzja nr 30.4143.12.4.2023.BD z dnia 28 grudnia 2023 r. na kwotę 3,1 tys. zł oraz decyzja nr 30.4143.12.5.2023.BD.POPC z dnia 28 grudnia 2023 r. na kwotę 90,5 tys. zł

Wydatki budżetu państwa w części 30 wyniosły 933 702,2 tys. zł (93,1% planu po zmianach), z tego w dziale 801 – Oświata i wychowanie zrealizowano wydatki w kwocie 855 028,1 tys. zł, w dziale 851 – Ochrona zdrowia – 3 084,1 tys. zł, w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza – 1 553,5 tys. zł, w dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 10 703 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa w kwocie 12,9 tys. zł oraz w dziale 750 – Administracja publiczna – 62 277,9 tys. zł. Wydatki były wyższe o 113,8 tys. zł od wydatków zrealizowanych w 2022 r. Nie zrealizowano wydatków w dziale 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa – cała kwota 6 tys. zł została objęta blokadą.

W 2023 r. wydatki zrealizowano w wysokości 933 702,2 tys. zł (93,1% planu po zmianach) i były one wyższe o 113,8 tys. zł od wydatków zrealizowanych w 2022 r.

(akta kontroli str. 2773-2785, CD)

Środki pochodzące z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe w wysokości 397 380,2 tys. zł (po uwzględnieniu wydatków zablokowanych w kwocie 464 tys. zł²⁷) zostały wykorzystane w 87,7% tj. w kwocie 348 616,2 tys. zł, w tym na:

- sfinansowanie zadań realizowanych w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej (poz.8), środki przyznane: 8 685,2 tys. zł, środki wydatkowane: 8 026,3 tys. zł (92,4%);
- organizację i prowadzenie kursów języka polskiego i adaptacji w społeczeństwie polskim dla repatriantów i przybyłych z nimi członków ich najbliższych rodzin²⁸ (poz. 13), środki przyznane: 1 065,8 zł, środki wydatkowane: 1 062,7 tys. zł (99,7%);
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży²⁹ (poz. 26), środki przyznane: 113 166,3 tys. zł, środki wydatkowane: 106 851,2 tys. zł (94,4%);
- podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej (poz. 29), środki przyznane: 7 081,3 tys. zł, środki wydatkowane: 7 028,2 tys. zł (99,3%);
- realizację Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”³⁰ (poz. 33), środki przyznane: 113 550 tys. zł, środki wydatkowane: 89 829,6 tys. zł (79,1%);
- dofinansowanie realizacji niektórych zadań kontynuowanych³¹ (poz. 44), środki przyznane: 69 006,8 tys. zł, środki wydatkowane: 58 439,3 tys. zł (84,7%);
- utrzymanie rezultatów niektórych projektów zrealizowanych przy udziale środków pochodzących z budżetu UE, w tym systemy informatyczne, a także środki na wsparcie potencjału realizacji zadań publicznych” (poz. 49) - środki przyznane: 13 132,7 tys. zł, środki wydatkowane: 12 756,9 tys. zł (97,1%);

²⁷ W tym 410 tys. w poz. 26, 51 tys. w poz. 29 oraz 3 tys. w poz. 73 rezerwy celowej budżetu państwa.

²⁸ Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz.U. z 2022 r. poz. 1105).

²⁹ W tym zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym dostępu do bezpłatnych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, realizację programu rządowego "Aktywna Tablica" i Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa - Priorytet 3, a także innych programów rządowych oraz programów i przedsięwzięć ustanawianych w obszarze oświaty i wychowania na podstawie art. 90u i 90w ustawy o systemie oświaty.

³⁰ Program ustanowiony uchwałą nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. (M.P. poz. 1250) oraz uchwałą nr 189 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. (M.P. z 2022 r. poz. 64).

³¹ M.in. na sfinansowanie funkcjonowania oddziałów dziecięcych dla dzieci 3-6 letnich w szkołach polskich przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych RP, uzupełnienie wydatków na czynsze za wynajem pomieszczeń do prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych w szkołach za granicą; sfinansowanie opłat eksploatacyjnych i opłat za wynajem pomieszczeń biurowych na potrzeby Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, realizację zadań publicznych w zakresie oświaty i wychowania w ramach dwóch programów tj. „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” oraz "Inwestycje w oświacie" oraz na uzupełnienie wydatków związanych z realizacją zadań przez Informatyczne Centrum Edukacji i Nauki.

- zmiany systemowe i niektóre zmiany organizacyjne, w tym nowe zadania³² (poz. 56), środki przyznane: 60 669 tys. zł, środki wydatkowane: 53 215,2 tys. zł (87,7%);
- na realizację celów Programu GovTech Polska i realizację projektów innowacyjnych i cyfrowych³³ (poz. 64) – środki przyznane: 10 700 tys. zł, środki wydatkowane: 10 623,6 tys. zł (99,3%);
- zwiększenie wynagrodzeń, w tym środki na nagrody specjalne i jednorazowe wynagrodzenia oraz na finansowanie skutków zmiany podstawy naliczania odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz inne fundusze socjalne (poz. 73), środki przyznane: 323,1 tys. zł, środki wydatkowane: 319,1 tys. zł (98,8%).

Niepełne wykorzystanie środków z poz. 33, 44 oraz 56 rezerw celowych budżetu państwa wynikało z m.in. z odstąpienia z realizacji części zaplanowanych zadań oraz z rezygnacji części beneficjentów z przyznanych dotacji celowych.

(akta kontroli str. 953-1260, 2935-2977, 3368-3375, 3368-CD)

W ustawie budżetowej zaplanowano wydatki budżetu środków europejskich w części 30³⁴ w wysokości 168 358 tys. zł. Kwota ta została zwiększona o 60 857,8 tys. zł środkami z rezerw celowych (poz. 98 i 99 - odpowiednio o 39 687,5 tys. zł i 2 730,5 tys. zł) oraz na skutek przeniesienia wydatków przeznaczonych na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich³⁵ o kwotę 18 439,8 tys. zł³⁶. Badaniem objęto trzy ostatnie decyzje³⁷ wprowadzające zmiany w budżecie środków europejskich – zwiększające plan finansowy o łączną kwotę 486,8 tys. zł. Powyższe środki, pochodzące z rezerwy celowej budżetu środków europejskich (poz. 99) przeznaczone były na sfinansowanie wynagrodzeń dla pracowników zaangażowanych w realizację projektów³⁸.

(akta kontroli str. 906-952, CD)

W 2023 r. w części 30 dokonano, na podstawie pięciu decyzji, blokad w łącznej wysokości 1 950,7 tys. zł. W ramach działu 801 – Oświata i wychowanie, Minister wydał cztery decyzje na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 pkt 2 ufp tj. w związku z nadmiarem posiadanych środków na kwotę 554,4 tys. zł. Natomiast jedna decyzja dotyczyła blokady wydatków budżetowych na podstawie art. 177 ust. 1 pkt. 2 i 3 i ust. 3 pkt 2 ufp tj. w związku z opóźnieniami w realizacji zadań i nadmiarem posiadanych środków na łączną kwotę 1 396,2 tys. zł. Blokada dotyczyła wydatków w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) – na kwotę 1 383 tys. zł, w dziale 752 –

³² Na dotację podmiotową i celową dla Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego, na finansowanie bieżącej działalności w 2023 r. – 58.219 tys. zł oraz na uzupełnienie wydatków związanych z przeprowadzeniem egzaminów zewnętrznych realizowanych przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne – 2.450 tys. zł;

³³ Na sfinansowanie działań przeprowadzanych przez Instytut Badań Edukacyjnych wynikających z realizacji projektów: Mobilne Laboratoria Przyszłości, Laboratoria Przyszłości, projektu edukacja.gov.pl (w tym Zintegrowana Platforma Edukacyjna) oraz wdrażania przez Ministerstwo Edukacji i Nauki zajęć pt. "Biznes i zarządzanie".

³⁴ W dziale 801 – Oświata i wychowanie w wysokości 5 372 tys. zł na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020, w wysokości 147 866 tys. zł na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 oraz 14 728 na realizację projektów w ramach Perspektywy Finansowej 2021-2027, w dziale 750 – Administracja publiczna w wysokości 386 tys. zł na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 oraz 6 tys. zł na realizację projektów w ramach Perspektywy Finansowej 2021-2027.

³⁵ Na podstawie art. 194 ufp.

³⁶ Decyzje nr: IP9.4143.99.2023.98 oraz IP9.4143.146.2023.146.

³⁷ DBF-WKP 2.3121.312.2023, DBF-WKP 2.3121.314.2023, DBF-WKP 2.3121.315.2023.

³⁸ Projekty pn.: „Popularyzacja zestawów narzędzi edukacyjnych oraz metod nauczania i uczenia się wspomagających rozwój kluczowych kompetencji uczniów, dostosowanych do potrzeb rynku pracy”, „Pilotażowe wdrożenie modułowych e-podręczników oraz opracowanie założeń do zaawansowanych technologicznie e-materiałów wspierających nowoczesne metody nauczania i uczenia się” oraz „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego - etap III”.

Obrona narodowa w kwocie 7,2 tys. zł oraz w dziale 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa w kwocie zaplanowanych wydatków – 6 tys. zł.

W dziale 801 blokada dotyczyła m.in. środków przyznanych Ośrodkowi Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą z rezerw celowych budżetu państwa (część 83, poz. 26) na zakup podręczników i materiałów ćwiczeniowych oraz ich magazynowanie, konfekcjonowanie i dystrybucję do Szkół Polskich przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej oraz dla uczniów szkoły im. Komisji Edukacji Narodowej w Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą na rok szkolny 2023/2024. Zmniejszenie środków o kwotę 410 tys. zł wynikało z mniejszego zapotrzebowania na zakup podręczników i materiałów ćwiczeniowych, ich niższej ceny oraz niższych cen wysyłki zaproponowanych przez firmę kurierską.

Z kolei środki zablokowane w dziale 750, 752 i 754 dotyczyły zaplanowanych wydatków m.in. na wynagrodzenia bezosobowe, wyjazdy służbowe, jak również z tytułu niepodpisanych umów.

(akta kontroli str. 193-207, 253-275, CD)

Na świadczenia na rzecz osób fizycznych wydatkowano 15 279,4 tys. zł³⁹, tj. 96,6% planu po zmianach (16 431,4 tys. zł), z czego na nagrody o charakterze szczególnym niezaliczone do wynagrodzeń – 4 170,0 tys. zł⁴⁰ oraz na stypendia dla uczniów – 1 191 tys. zł⁴¹ (tj. odpowiednio 27,2% i 14,8% wydatków ogółem na świadczenia).

(akta kontroli, str. 175, CD)

U dysponenta III stopnia na realizację świadczeń na rzecz osób fizycznych wydatkowano kwotę 222,5 tys. zł, tj. 74,4% planu po zmianach (299 tys. zł). W stosunku do roku 2022 nastąpił wzrost wydatków o 175,8 tys. zł. Najwyższe wydatki poniesione w § 3020⁴² dotyczyły refundacji zakupu okularów i szkieł przez pracowników (218,5 tys. zł).

(akta kontroli, str. 182, CD)

Na wydatki bieżące w części 30 wydatkowano 470 480,4 tys. zł⁴³, tj. 97,1% planu po zmianach. Środki przeznaczono na prowadzenie działalności trzech dysponentów II stopnia (tj. Dyrektora Informatycznego Centrum Edukacji i Nauki (CIE), Dyrektora Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie, Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej) oraz 10 dysponentów III stopnia (tj. Dyrektora Generalnego Ministerstwa, Dyrektora Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą w Warszawie oraz ośmiu Dyrektorów Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych).

Wydatki bieżące w urzędzie obsługującym Ministra – dysponencie III stopnia – zrealizowano w wysokości 54 282,0 tys. zł, tj. 92,8% planu po zmianach (58 510,8 tys. zł).

Przeciętne zatrudnienie w części 30, w przeliczeniu na pełne etaty, w 2023 r. wyniosło 1 465 osób⁴⁴ i było niższe w porównaniu do przeciętnego zatrudnienia w 2022 r. o 19 osób. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto⁴⁵ w 2023 r. wynosiło 9 715 zł i w porównaniu z przeciętnym wynagrodzeniem w 2022 r. (8 717 zł) było wyższe o 995 zł, tj. 11,4%.

W 2023 r. w Ministerstwie przeciętne zatrudnienie – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych – wyniosło 317 i było o 6 osób wyższe niż przeciętne zatrudnienie

³⁹ W tym 3,5 tys. zł na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁴⁰ Wydatki sklasyfikowane w rozdziale 80195, § 3040 – Nagrody o charakterze szczególnym niezaliczone do wynagrodzeń.

⁴¹ Wydatki sklasyfikowane w rozdziale 85416, § 3240 – Stypendia dla uczniów.

⁴² Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń.

⁴³ W tym 16 771 tys. zł na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁴⁴ Pracownicy zatrudnieni w MEiN oraz w instytucjach podległych Ministrowi lub przez niego nadzorowanych.

⁴⁵ Łącznie z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym.

w 2022 r. Na wynagrodzenia w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatkowano łącznie 41 307 tys. zł, tj. o 6 707 tys. zł więcej niż w 2022 r. Przeciętne wynagrodzenie w Ministerstwie w 2023 r. wyniosło 10 859 zł i było o 1584 zł wyższe niż w 2022 r. (9 271 zł).

(akta kontroli str. 3311-3315, CD)

W 2023 r. osiemnaście osób wykonywało umowy zlecenia, tj. o dziewięć więcej niż w 2022 r. Na podstawie tych umów jedenaście osób wykonywało zadania w komórkach merytorycznych (tzw. zadania podstawowe), a siedem w komórkach obsługowych MEiN. Wydatki poniesione na wynagrodzenia dla tej grupy pracowników wyniosły 511,3 tys. zł, średnio 2,3 tys. zł. miesięcznie W stosunku do 2022 r. wzrosła liczba osób wykonujących zadania podstawowe (z pięciu w 2022 r. do jedenastu w 2023 r.) oraz wzrosła wykonujących zadania pomocnicze (cztery osoby w 2022 r., siedem osób w 2023 r.)⁴⁶. W związku z wykonywaniem umów o dzieło finansowanych w ramach § 4170⁴⁷ w 2023 r. wypłacono łącznie 16,8 tys. zł, tj. o 64,2 tys. zł mniej niż w 2022 r.

(akta kontroli, 307-320, CD)

W 2023 r. Minister w ramach części 30 nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów dyspozycji wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 zgodnie z treścią art. 69 ust. 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw⁴⁸.

(akta kontroli str. 195-197,3253, CD)

Wydatki na dotacje oraz subwencje w części 30 wyniosły: 394 512,7 tys. zł, tj. 88,2% planu po zmianach (447 216,9 tys. zł). Na podstawie zawartych umów w 2023 r. wypłacono: 421 800,2 tys. zł, tj.

- dotacje podmiotowe – dla Centrum Nauki Kopernik (10 703 tys. zł.) oraz dla Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Św. Maksymiliana Marii Kolbego (12 871,9 tys. zł)⁴⁹;
- dotacje celowe (wypłacono 398 225,3 tys. zł⁵⁰).

(akta kontroli str.2967-2977, CD)

Plan wydatków majątkowych w ustawie budżetowej dla części 30 wynosił 7 410 tys. zł. W trakcie 2023 r. został zwiększony do kwoty 9 193,6 tys. zł. Wydatki majątkowe zostały zrealizowane w kwocie 8 574,9 tys. zł, co stanowiło 93% planu po zmianach.

Zwiększenia wydatków majątkowych dokonano w szczególności z uwagi na konieczność rozbudowy infrastruktury teleinformatycznej Informatycznego Centrum Edukacji i Nauki⁵¹, zakup serwerów dla Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie oraz wykonanie projektu technicznego infrastruktury chmurowej dla Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE).

Wydatki majątkowe poniesione przez jednostki podległe wyniosły:

- Centralna Komisja Egzaminacyjna (CKE): 6 367,0 tys. zł (91% planu wydatków po zmianach);
- Informatyczne Centrum Edukacji i Nauki (CEiN) – 1 781 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach);

⁴⁶ Jako podstawowe należy rozumieć wykonywanie pracy w komórkach merytorycznych, a pomocnicze w komórkach obsługowych (typu kadry, księgowość, administracja, wspomaganie informatyczne).

⁴⁷ Wynagrodzenia bezosobowe.

⁴⁸ Dz.U. poz. 568, ze zm. Dalej: ustawa COVID-19.

⁴⁹ Zgodnie z RB-28 plan po zmianach wyniósł 23 574,9 tys. zł, a wykonanie wydatków 21 056,9 tys. zł.

⁵⁰ Zgodnie z RB-28 plan po zmianach wyniósł 423 642 tys. zł, a wykonanie wydatków 373 455,8 tys. zł.

⁵¹ Obecnie : Centrum Informatyczne Edukacji

- Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą – 120 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach);
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie – 86 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach);
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi – 14 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach);
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku – 20 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach);
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie – 91 tys. zł (93% planu wydatków po zmianach);
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu – 96 tys. zł (98% planu wydatków po zmianach).

Plan wydatków majątkowych Ministerstwa (dysponenta III stopnia) na 2023 r. według ustawy budżetowej wynosił 1 000 tys. zł, a według planu po zmianach – 995,6 tys. zł. Ministerstwo zrealizowało wydatki majątkowe w zaplanowanej wysokości (100% planu po zmianach). Zrealizowane wydatki majątkowe były wyższe o 54% od wydatków wykonanych w 2022 r. (534,3 tys. zł). W trakcie 2023 r. zrezygnowano z realizacji jednego zadania. Wydatki realizowane były zgodnie z aktualizowanym na bieżąco planem wydatków majątkowych.

W 2023 r. dokonano następujących zakupów inwestycyjnych:

- zakup sprzętu informatycznego - 510,5 tys. zł;
- zakup oprogramowania - 366,4 tys. zł;
- zakup wyposażenia technicznego - 118,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 3322-3367)

Badaniu poddano środki przeznaczone na zadania finansowane z rezerwy celowej (część 83⁵²) w łącznej kwocie 141 969 tys. zł⁵³. Środki zostały rozdysponowane w następujący sposób:

- Środki z poz. 26 rezerw celowych budżetu państwa⁵⁴ zostały przekazane w formie dotacji celowych na realizację Programu Wsparcia Edukacji⁵⁵ (kwota z decyzji 17 900 tys. zł, wykonanie 16 880 tys. zł), przedsięwzięcia Ministra „Akademia Pszczoły Bohatera”⁵⁶ (kwota z decyzji 1 000 tys. zł, wykonanie 1 000 tys. zł) oraz na dotacje celowe dla Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Św. Maksymiliana Marii Kolbego (kwota z decyzji 9 000 tys. zł, wykonanie 9 000 tys. zł);
- Środki z poz. 44 rezerw celowych budżetu państwa⁵⁷ zostały przekazane w postaci dotacji celowych jednostkom samorządu terytorialnego w ramach programu „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty”⁵⁸ (kwota z decyzji 26 620 tys. zł, wykonanie 21 984 tys. zł) oraz podmiotom niebędącym podmiotami sektora finansów publicznych w ramach

⁵² Decyzje budżetowe nr: DBF-WKP 2.3121.35.2023, DBF-WKP 2.3121.64.2023, DBF-WKP 2.3121.113.2023, DBF-WKP 2.3121.193.2023, DBF-WKP 2.3121.194.2023, DBF-WKP 2.3121.198.2023, DBF-WKP 2.3121.225.2023, DBF-WKP 2.3121.226.2023, DBF-WKP 2.3121.228.2023.

⁵³ 35,7% z 397 380,2 - łączna kwota zwiększająca plan wydatków środkami z rezerw celowych..

⁵⁴ Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

⁵⁵ Program ustanowiony komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 lipca 2022 r. na podstawie art. 90w ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2022 poz. 2230 ze zm. dalej: uoso), zmodyfikowany komunikatem z dnia 31 maja 2023 o zmianie komunikatu o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji.

⁵⁶ Przedsięwzięcie ustanowione Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 05 września 2023 r. o ustanowieniu przedsięwzięcia pod nazwą „Akademia Pszczoły Bohatera” na podstawie art. 90w.

⁵⁷ Dofinansowanie realizacji niektórych zadań kontynuowanych.

⁵⁸ Program ustanowiony art. 90x ust.1 i 2 uoso Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 maja 2023 r. o ustanowieniu programu inwestycyjnego pod nazwą „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” zmieniony Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o zmianie komunikatu z dnia 18 maja 2023 r.

programu „Inwestycje w oświacie”⁵⁹ (kwota z decyzji 23 380 tys. zł, wykonanie 17 992 tys. zł);

- Środki z poz. 56 rezerw celowych budżetu państwa⁶⁰ zostały przeznaczone na dotację podmiotową (kwota z decyzji 12 521,9 tys. zł, wykonanie 10 004 tys. zł) oraz dotację celową (kwota z decyzji 45 697,1 tys. zł, 40 761 tys. zł) dla Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. Św. Maksymiliana Marii Kolbego⁶¹;
- Środki z poz. 64 rezerw celowych budżetu państwa⁶² zostały przeznaczone na dotacje celowe⁶³ dla Instytutu Badań Edukacyjnych⁶⁴ (kwota z decyzji 5 850 tys. zł, wykonanie 5 848 tys. zł)⁶⁵.

W wyniku rozstrzygnięć Programu Wsparcia Edukacji zawarto 199 umów i wypłacono dotacje w kwocie 18 901,1 tys. zł, w tym kwota 17 045,3 tys. zł pochodziła ze środków rezerwy celowej.

W komunikacie ustanawiającym Program Wsparcia Edukacji Minister dopuścił możliwość przyznania dotacji poza trybem naboru wniosków, co szerzej opisano w Sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W wyniku rozstrzygnięcia programów inwestycyjnych, tj. „Inwestycje w oświacie” oraz „Inwestycje w oświacie – wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” w 2023 r. wypłacono odpowiednio 70 673,6 tys. zł⁶⁶, w tym 20 709,2 tys. zł ze środków rezerwy celowej oraz 22 980,1 tys. zł⁶⁷, w tym 22 726,4 tys. zł ze środków rezerwy celowej.

Termin wykorzystania dotacji celowych przyznanych ze środków poz. 44 rezerw celowych budżetu państwa w ramach programów „Inwestycje w oświacie” oraz „Inwestycje w oświacie – wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” upływa z dniem 31 grudnia 2024 r. W ramach ww. programów Minister przyznawał dotacje na realizację inwestycji w 2023 r. oraz w 2024 r., przy czym środki na realizację inwestycji w 2024 r. miały pochodzić z planu finansowego na 2024 r.

W wyniku rozstrzygnięć ww. programów w 2023 r. zawarte zostały umowy, które przewidywały wypłatę środków:

- w jednej transzy w 2023 r. ze środków pochodzących z planu finansowego cz. 30 budżetu państwa na 2023 r.;
- w dwóch transzach, tj. w 2023 r. ze środków pochodzących z planu finansowego cz. 30 budżetu państwa na 2023 r. oraz w 2024 r. ze środków pochodzących z planu finansowego cz. 30 budżetu państwa na 2024 r.;
- w jednej transzy w 2024 r. ze środków pochodzących z planu finansowego cz. 30 budżetu państwa na 2024 r.

Przed zawarciem ww. umów główny księgowy dokonywał wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych z planem finansowym. Umowy zawierały postanowienia zabezpieczające przed przekroczeniem planu finansowego na 2024 r. tj. „Wysokość

⁵⁹ Program inwestycyjny ustanowiony na podstawie art. 90x ust.1 i 2 uoslo Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 maja 2023 r. o ustanowieniu programu inwestycyjnego pod nazwą „Inwestycje w oświacie” zmieniony Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o zmianie komunikatu z dnia 18 maja 2023 r.

⁶⁰ Zmiany systemowe i niektóre zmiany organizacyjne, w tym nowe zadania.

⁶¹ Na podstawie umowy nr MEiN/2023/DWM/252 z dnia 20 kwietnia 2023 r. oraz aneksu z dnia 23 listopada 2023 r.

⁶² Realizacja celów Programu GovTech Polska i realizację projektów innowacyjnych i cyfrowych.

⁶³ Na podstawie umowy nr MEiN/2023/CTC/2017 z dnia 26 czerwca 2023 r. na kwotę 5 350 tys. zł (zmienionej aneksem nr 1 z dnia 26 czerwca 2023 r., aneksem nr 2 z dnia 31 lipca 2023 r., aneksem nr 3 z dnia 31 sierpnia 2023 r.) oraz umowy nr MEiN/2023/CTC/2360 z dnia 12 lipca 2023 r. na kwotę 500 tys. zł (zmienionej aneksem nr 1 z dnia 14 grudnia 2023 r.)

⁶⁴ Dalej: IBE.

⁶⁵ Wykonanie wydatków (po uwzględnieniu zwrotów) w zakresie wszystkich ww. zadań wyniosło 123 469 tys. zł.

⁶⁶ Na podstawie 139 umów na łączną kwotę 98 518,6 tys. zł.

⁶⁷ Na podstawie 67 umów na łączną kwotę 28 095,1 tys. zł.

dotacji przekazanej w 2024 roku jest uzależniona od wysokości środków publicznych zaplanowanych w budżecie Ministra na realizację zadań oraz „W przypadku nieotrzymania środków finansowych w roku 2024 w planowanej wysokości, Minister zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację zadania lub prawo rozwiązania umowy”.

W zakresie wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych z planem finansowym dokonywanej przed zawarciem umów stanowiących zobowiązanie na 2024 r. Dyrektor Departamentu Budżetu i Finansów (dalej: DBF), pan Konrad Hodzyński wyjaśnił, że w dniach dokonywania ww. czynności „był już dokonany i znany podział planowanych wydatków na 2024 r. dla poszczególnych dysponentów środków budżetowych funkcjonujących w ramach części 30”. Ponadto Dyrektor Departamentu Funduszy Strukturalnych (dalej: DFS), pan Marek Lewiński oświadczył, że Plan wydatków na 2024 r. uwzględnia wszystkie niezbędne środki do realizacji umów zawartych w 2023 r. w ramach ww. programów. W przypadku umów zawartych w ramach programu „Inwestycji w oświacie” zaplanowanych zostało 35 385 tys. zł. Natomiast w zakresie programu pn.: „Inwestycje w oświacie – wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” zaplanowano dla gmin 10 265 tys. zł oraz powiatów 4 350 tys. zł.

Opis nieprawidłowości dotyczącej powyższych programów znajduje się w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*

(akta kontroli str. 1261-2719, CD)

Szczegółowym badaniem objęto wykorzystanie w 2023 r. środków na dotacje (celowe – bieżące i majątkowe) w łącznej kwocie 90 507,1 tys. zł⁶⁸. Badaniu poddano dotacje pochodzące z rezerw celowych budżetu państwa (poz. 26, 44, 56 i 64) przekazane niżej wymienionym podmiotom:

- ośmiu podmiotom⁶⁹ w ramach programu „Inwestycje w oświacie” w łącznej wysokości 19 050 tys. zł, na podstawie 12 umów;
- Instytutowi Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego (dalej: Instytut Rozwoju Języka Polskiego) w ramach zawartej umowy na kwotę 57 607,1 tys. zł;
- Polskiemu Związkowi Piłki Nożnej (dalej: PZPN)⁷⁰ w ramach przedsięwzięcia Ministra „Poznaj Polskę na sportowo – edycja 2023”⁷¹ na łączną kwotę 11 000 tys. zł;
- Fundacji Arte Et Marte⁷² w ramach przedsięwzięcia Ministra „Innowacyjna Historia - nowoczesne technologie w służbie edukacji - edycja 2023” na łączną kwotę 7 000 tys. zł;
- Fundacji Pszczoła Bohater w ramach przedsięwzięcia Ministra „Akademia Pszczoły Bohatera” w wysokości 1 000 tys. zł;
- Instytutowi Badań Edukacyjnych w Warszawie w ramach zawartych umów na łączną kwotę 5 850 tys. zł.

Termin wykorzystania dotacji celowych przyznanych w ramach programu „Inwestycje w oświacie” upływa z dniem 31 grudnia 2024 r. Za rok 2023 podmioty składają

⁶⁸ Według wypłaconych w 2023 r. transz. Kwota stanowi 24,1% wszystkich wypłaconych w 2023 r. dotacji.

⁶⁹ Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich z siedzibą w Częstochowie, Fundacja Akademia Sportu Górnika Łączna, Parafia Narodzenia Pańskiego w Warszawie, Stowarzyszenie Świętej Rodziny z siedzibą w Olsztynie, Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu Prowincja Warszawska, Stowarzyszenie Szkoła Mistrzostwa Sportowego Ruda Śląska, Diecezja Pelplińska 3 dotacje), Towarzystwo Salezjańskie Inspektorium św. Stanisława Kostki w Warszawie (3 dotacje).

⁷⁰ Na podstawie umowy nr MEiN/2023/DPI/2228 z dnia 26 czerwca 2023 r.

⁷¹ Program ustanowiony Komunikatem Ministra Edukacji Nauki z dnia 27 kwietnia 2023 r. o ustanowieniu przedsięwzięcia pod nazwą „Poznaj Polskę na sportowo – edycja 2023” na podstawie art. 90w uoso.

⁷² Na podstawie umowy nr MEiN/2023/DPI/22314 z dnia 17 lipca 2023 r.

sprawozdania roczne. W przypadku 5 z 12 kontrolowanych umów⁷³ do Ministerstwa nie wpłynęły dotąd sprawozdania roczne⁷⁴, w związku z czym do beneficjentów wysłane zostały wezwania do przedłożenia brakujących sprawozdań. Termin na przekazanie sprawozdań zgodnie z wezwaniem został wyznaczony na 14 dni od dnia otrzymania pisma. Planowany termin rozliczenia wszystkich zaległych sprawozdań rocznych za 2023 r. mija 30 kwietnia 2024 r.

Umowa z Instytutem Rozwoju Języka Polskiego⁷⁵ określająca warunki przekazania, wykorzystania oraz rozliczenia dotacji celowej w wysokości 57 607,1 tys. zł określa przeznaczenie dotacji tożsame z zadaniami Instytutu Rozwoju Języka Polskiego określonymi w art. 3 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o Instytucie Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego⁷⁶. Natomiast zgodnie ze szczegółowym zakresem określonym w załączniku nr 2 do ww. umowy przedmiot umowy miał zostać zrealizowany m.in. poprzez: działania służące integracji środowisk polonijnych oraz polskich poza granicami Polski, wypracowanie merytorycznych propozycji rozwiązań systemowych w zakresie edukacji i nauki polskiej za granicą, wsparcie w kultywowaniu polskiej tradycji, wartości języka polskiego jako ojczystego oraz promocji języka polskiego jako ojczystego wśród Polonii i Polaków oraz organizowanie kolonii i innych form letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży polonijnej w Polsce i za granicą. Aktualnie⁷⁷ trwa weryfikacja przedłożonego przez Instytut Rozwoju Języka Polskiego rozliczenia dotacji celowej⁷⁸.

Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 27 kwietnia 2023 r. o ustanowieniu przedsięwzięcia pod nazwą „Poznaj Polskę na sportowo – edycja 2023”⁷⁹ na podstawie art. 90w uoso Minister ustanowił przedsięwzięcie, do realizacji którego wskazał Polski Związek Piłki Nożnej. Przedmiotem przedsięwzięcia było wsparcie finansowe w realizacji działań polegających na organizacji wyjazdów uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych będących zawodnikami klubów sportowych zrzeszonych w Polskim Związku Piłki Nożnej, w charakterze widzów, na zawody sportowe realizowane w ramach współzawodnictwa sportowego w dyscyplinie sportowej – piłka nożna, organizowane przez Polski Związek Piłki Nożnej oraz Stowarzyszenie Piłki Nożnej Osób Niepełnosprawnych Amp Futbol, a także organizacji centralnego wydarzenia związanego z obszarem dyscypliny sportowej – piłka nożna. Wniosek PZPN złożony zgodnie z postanowieniami komunikatu określał cel przedsięwzięcia jako aktywizację dzieci i młodzieży w sporcie poprzez udział w wydarzeniach sportowych w roli kibiców na trybunach i zachęcanie ich do czynnego udziału w uprawianiu piłki nożnej. W kontekście tak postawionego celu zasadnym byłoby objęcie programem wszystkich uczniów, a nie tylko zawodników klubów sportowych zrzeszonych w PZPN. W ww. zakresie Dyrektor DK, pan Kacper Lawera wyjaśnił, że „Ministerstwu Edukacji Narodowej nie są znane powody, dla których Minister ustalił jako docelową grupę, do której adresowany był program, jako zawodników klubów zrzeszonych w PZPN, a więc osób aktywnych w sporcie. Była to autonomiczna decyzja Ministra wyrażona w komunikacie z 27 kwietnia 2023 r. PPNS było skierowane do uczniów, którzy interesowali się piłką nożną, zarówno tych na początku swojej aktywności, jak i tych aktywnych od dawna. Można przyjąć, że proces aktywizacji następuje stopniowo i trzeba go rozwijać oraz pogłębiać. Realizacja PPNS

⁷³ Umowy: nr MEiN/2023/DPI/3129 zawarta ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Szkół Katolickich z siedzibą w Częstochowie, nr MEiN/2023/DPI/3458 zawarta z Fundacją Akademii Sportu Górnika Łęczna, nr MEiN/2023/DPI/3053 zawarta ze Stowarzyszeniem Szkoła Mistrzostwa Sportowego Ruda Śląska, nr MEiN/2023/DPI/3136 oraz nr MEiN/2023/DPI/3244 zawarte z Diecezją Pelplińską.

⁷⁴ Termin wskazany w umowach to 30 stycznia 2024 r.

⁷⁵ Umowa z dnia 20 kwietnia nr MEiN/2023/DWM/252 na kwotę 45 697 116 zł oraz aneks do umowy z dnia 23 listopada 2023 r. zwiększający zakres realizowanych zadań i kwotę dotacji kwoty 57 607 116 zł.

⁷⁶ Dz.U. z 2024 r. poz. 264, w dniu podpisania umowy Dz.U. z 2022 poz. 2463.

⁷⁷ Stan na 25 marca 2024 r.

⁷⁸ Na podstawie korekty rozliczenia dotacji celowej z dnia 20 marca 2024 r.

⁷⁹ Dalej: PPNS.

mogła też, pośrednio, zaaktywizować nowe osoby do dołączenia do klubów, choć MEN nie posiada danych to potwierdzających”.

PZPN, Fundacja Arte et Marte, Fundacja Pszczoła Bohater oraz IBE terminowo złożyły sprawozdania dotyczące rozliczenia otrzymanych dotacji. Dotąd zweryfikowano i zaakceptowano rozliczenie dwóch z dotacji⁸⁰, pozostałe podlegają weryfikacji⁸¹, przy czym dwa pomioty: PZPN oraz Fundacja Arte et Marte zostały wezwane do złożenia dodatkowych wyjaśnień.

(akta kontroli str.1261-2719, 3316-3321, CD)

Szczegółowym badaniem objęto rozliczenie dotacji udzielonych w 2022 r. w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”⁸² na łączną kwotę 17 686 tys. zł, tj:

- dotacji przyznanej Fundacji Wolność i Demokracja na kwotę 4 500 tys. zł;
- dotacji przyznanej Fundacji „Solidarni” im. Ks. Jerzego Popiełuszki na kwotę 500 tys. zł;
- dotacji przyznanej Fundacji Na Rzecz Wspólnych Spraw Megafon na kwotę 4 500 tys. zł;
- dotacji przyznanej Pallotyńskiej Fundacji Pomocy Pallotti na kwotę 1 000 tys. zł;
- dotacji przyznanej Fundacji Dumni z Elbląga na kwotę 2 186 tys. zł;
- dotacji przyznanej Fundacji Polska Wielki Projekt na kwotę 5 000 tys. zł.

Termin wykorzystania ww. dotacji celowych przyznanych upłynął z dniem 31 grudnia 2023 r. Ww. podmioty terminowo złożyły sprawozdania końcowe.

Sprawozdania końcowe z realizacji inwestycji w latach 2022-2023 złożone przez Fundację Wolność i Demokracja, Fundację „Solidarni” im. Ks. Jerzego Popiełuszki oraz Fundację Na Rzecz Wspólnych Spraw Megafon zostały zweryfikowane i zaakceptowane⁸³. Natomiast sprawozdania końcowe złożone przez Pallotyńską Fundację Pomocy Pallotti i Fundację Polska Wielki Projekt, znajdowały się w trakcie weryfikacji, a Fundacja Dumni z Elbląga została wezwana do uzupełnienia dokumentacji i złożenia wyjaśnień.

Ponadto ustalono, że Muzeum Regionalne w Kutnie, któremu przyznano dotację na podstawie umowy nr MEiN/2022/DPI/3372 z dnia 19 grudnia 2022 r. na kwotę 500 tys. zł oraz Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. R. Dmowskiego i I.J. Paderewskiego, któremu przyznano dotację na podstawie umowy nr MEiN/2022/DPI/3444 z dnia 22 grudnia 2022 r. na kwotę 1 000 tys. zł zostały uznane przez Ministra za podmioty nieuprawnione do udziału w programie „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania”⁸⁴.

Z Instytutem Dziedzictwa Myśli Narodowej im. R. Dmowskiego i I.J. Paderewskiego Minister zawarł⁸⁵ porozumienie w sprawie rozwiązania umowy nr MEiN/2022/DPI/3444 z dnia 22 grudnia 2022 r. Środki w wysokości 1 000 tys. zł zostały zwrócone na konto Ministerstwa w dniu zawarcia porozumienia.

⁸⁰ Dotacji przyznanej IBE na podstawie umowy nr MEiN/2023/CTC/2017 oraz Fundacji Pszczoła Bohater na podstawie umowy nr MEiN/2023/DPI/2833..

⁸¹ Stan na dzień 28 marca 2024 r.

⁸² Na podstawie umów nr: MEiN/2022/DPI/3540 z dnia 29 grudnia 2022 r., nr MEiN/2022/DPI/3354 z dnia 13 grudnia 2022 r., MEiN/2022/DPI/3473 z dnia 27 grudnia 2022 r., MEiN/2022/DPI/3474 z dnia 20 grudnia 2022 r. oraz MEiN/2022/DPI/3434 z dnia 29 grudnia 2022 r.

⁸³ Odpowiednio w dniach 1 grudnia 2023 r., 7 marca 2023 r., 20 grudnia 2023 r.

⁸⁴ W wyniku kontroli – „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 90 – Akademia Kopernikańska” (P/23/001) NIK uznała za nieprawidłowe przyznanie w ramach programu „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” dwóch dotacji w łącznej wysokości 1500 tys. zł instytucjom kultury, które nie były uprawnione do udziału w programie.

⁸⁵ W dniu 19 kwietnia 2023 r.

Pismem z dnia 12 lipca 2023 r. Minister wezwał Muzeum Regionalne w Kutnie do zwrotu nieprawidłowo przyznanej dotacji. Wobec bezskutecznego upływu terminu wyznaczonego na zwrot dotacji, Minister wszczął postępowanie administracyjne w przedmiocie określenia przypadającej do zwrotu części dotacji celowej, przyznanej w latach 2022-2023. W dniu 25 października 2023 r. wydano w tej sprawie decyzję administracyjną⁸⁶, w której określono do zwrotu kwotę 500 tys. zł nienależnie pobranej dotacji. W odpowiedzi na ww. decyzję Muzeum Regionalne w Kutnie pismem z dnia 2 listopada 2023 r. zwróciło się z wnioskiem o umorzenie kwoty udzielonej dotacji w całości. Minister, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego nie wyraził zgody na umorzenie nieprawidłowo przyznanej dotacji celowej. Pismem z dnia 29 lutego 2024 r. wezwał beneficjenta do zwrotu kwoty 500 tys. zł wraz z należnymi odsetkami.

(akta kontroli str.2720-2828)

Kontrolą objęto działania Ministra w zakresie realizacji wsparcia udzielonego uczniom i nauczycielom zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o wsparciu rozwoju kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli⁸⁷.

Wskazane wyżej wsparcie polegało na dokonaniu zakupu komputerów przenośnych typu laptop, zwanych dalej „laptopami” i przekazaniu ich uczniom klasy objętej wsparciem oraz przekazaniu nauczycielom jednorazowych świadczeń w formie bonów na zakup laptopów lub laptopów przeglądarkowych, zwanych dalej „bonami”. Organem właściwym do udzielania wsparcia był minister właściwy do spraw informatyzacji.

Zgodnie z oświadczeniem Zastępcy Dyrektora Departamentu Kształcenia Ogólnego i Transformacji Cyfrowej w zakresie realizacji przedmiotowego wsparcia, Minister Edukacji i Nauki wykonywał zadania wskazane w art. 3 ust. 1 oraz w art. 10 ww. ustawy, tj.: przekazywał ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji informacje o prognozowanej liczbie uczniów rozpoczynających naukę w klasie objętej wsparciem oraz o faktycznej liczbie nauczycieli ujętych w grupie nauczycieli uprawnionych do otrzymania wsparcia. Pozostałe zadania związane z realizacją ww. wsparcia były wykonywane przez Ministra Cyfryzacji.

(akta kontroli str. 2829-2837)

Zarządzeniem nr 10 z dnia 24 marca 2023 r. Dyrektor Generalny Ministerstwa Edukacji i Nauki przyjął zasady obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych dysponenta części budżetowej 30 – Oświata i wychowanie w Ministerstwie Edukacji i Nauki. Zasady określają m.in. organizację i funkcjonowanie kontroli, dokumentowanie operacji i klasyfikacji dowodów księgowych, zasady sporządzania dowodów księgowych, obieg dowodów księgowych i okres przechowywania dokumentów.

(akta kontroli str. 500-536)

Na podstawie wyselekcjonowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 Rachunek bieżący jednostki⁸⁸ wybrano do kontroli z zastosowaniem metody monetarnej (MUS⁸⁹) 30 dowodów księgowych na kwotę 3 087,4 tys. zł, w tym w grupie

⁸⁶ Nr DPI-WIO/1/2023.

⁸⁷ Dz.U. poz. 1369. Zgodnie z art. 2 ww. ustawy w celu wspierania rozwoju kompetencji cyfrowych: uczniom klasy IV publicznej i niepublicznej szkoły podstawowej oraz uczniom publicznej i niepublicznej szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne, klasy odpowiadającej klasie IV szkoły podstawowej oraz nauczycielom, wychowawcom i innym pracownikom pedagogicznym pozostającym w stosunku pracy na dzień 30 września 2023 r. w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych i ponadpodstawowych oraz w publicznych szkołach artystycznych, a także w niepublicznych szkołach artystycznych posiadających uprawnienia publicznej szkoły artystycznej przysługuje wsparcie sfinansowane ze środków publicznych.

⁸⁸ Zbiór pozapłacowych wydatków Ministerstwa z wyłączeniem wydatków w paragrafach: 401-408, 411-414, 418, 420, 444 i 471 oraz wydatków poniżej 1000 zł.

⁸⁹ Z ang. Monetary Unit Sampling – metoda statystyczna uwzględniająca prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalnie do wartości transakcji.

wydatków majątkowych trzy zapisy na kwotę 573,8 tys. zł oraz w grupie wydatków bieżących pozapłacowych 27 zapisów na kwotę 2 513,7 zł. W doborze celowym do wylosowanej próby wydatków bieżących dołączono 11 wydatków poniesionych na łączną kwotę 385 tys. zł. Tym samym, badaniem zostało objętych 41 dowodów księgowych o łącznej wartości 3 472,5 tys. zł, co stanowiło 5,6% ogółu wydatków urzędu obsługującego Ministra. Objęte badaniem wydatki zostały sprawdzone pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. Stwierdzono, że ich realizacja była zgodna z zasadami gospodarowania środkami publicznymi, nie stwierdzając tym samym nieprawidłowości. Nie wystąpiły przypadki zapłaty odsetek od nieterminowych płatności.

(akta kontroli str. 481-499, 537-547, 3392-3397)

Na podstawie wyników audytu przeprowadzonego przez Komitet Audytu Wewnętrznego (dalej: KAW) MEN ustalono, że sumy wydatkowane przez Biuro Ministra MEiN w 2023 r. z działu 801, rozdziału 8195, par. 4300, kod klasyfikacji budżetowej 3.1.1.1.11 - Promocja systemu oświaty i wychowania z części 30 budżetu państwa w 2019 r. (rok wyborczy) oraz w 2023 r. (rok wyborczy) były wyższe w porównaniu z innymi latami. Wydatki 2023 r. w stosunku do 2022 r. były wyższe ponad 6-krotnie⁹⁰ i wyniosły łącznie 2 726,5 tys. zł. Najwyższe kwoty brutto wydatkowano na realizację umów zawartych z Telewizją Republika S.A. - 328 tys. zł, Telewizją Polską S.A. - 253,7 tys. zł, agencją „14 ZERO Sylwia Opara”⁹¹ - 249,5 tys. zł oraz agencją BERM Sp. z o.o. S.K. - 228,6 tys. zł⁹².

KAW dokonał przeglądu 11 umów zawartych przez MEiN w 2023 r., w tym ośmiu podpisanych przez Biuro Ministra, dwóch przez Biuro Dyrektora Generalnego, jednej podpisanej przez Departament Wychowania i Edukacji Włączającej oraz pięciu zakupów do kwoty 12,3 tys. zł brutto zrealizowanych na podstawie faktur (zgodnie z zapisami §6 ust. 2 zarządzenia nr 6 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 5 lutego 2021 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień publicznych i dokonywania zakupów w Ministerstwie Edukacji i Nauki, z którego wynika, że „zakupu o wartości netto mniejszej lub równej kwocie 10.000 zł dokonuje wnioskodawca bez przeprowadzenia rozeznania rynku, jeżeli z uzasadnionych powodów celowe jest dokonanie zakupu u konkretnego wykonawcy.”)⁹³.

Na tej podstawie wydano rekomendację, zgodnie z którą zalecenia wydane w ramach realizacji zadania audytowego pn. Ocena procesu zawierania i realizacji przez Ministerstwo umów cywilnoprawnych, zrealizowanego w 2021 roku, są aktualne⁹⁴.

(akta kontroli str. 2838-2848, CD)

W 2023 r. przeprowadzono ogółem 14 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Nie wszystkie postępowania zakończone zostały zawarciem umowy (dwa postępowania unieważniono). Z udzielonych 12 zamówień publicznych, osiem zostało przeprowadzonych w trybie art. 275 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r.

⁹⁰ W poszczególnych latach wydatki na promocję wyniosły: 700,4 tys. zł w 2018 r., 1 630,9 tys. zł w 2019 r. (rok wyborów parlamentarnych), 230,5 tys. zł w 2020 r., 203,2 tys. zł w 2021 r., 440,6 tys. zł w 2022 r., oraz 2 726,5 tys. zł w 2023 r. (rok wyborów parlamentarnych).

⁹¹ Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

⁹² Oraz z Polską Press sp. z o.o. (171 tys. zł), OneMulti sp. z o.o. (147,4 tys. zł), Grupą WhiteSand Piasecki S.K. (143,2 tys. zł), Modą na Zdrowie sp. z o.o. (107,3 tys. zł), Polskim Radiem S.A. (98,8 tys. zł), Music Machines Organizacja i obsługa imprez Maciej Mołęda (92,5 tys. zł) oraz z Fundacją Lux Veritatis - TV Trwam (91,4 tys. zł).

⁹³ Od 20 października 2023 r. kwotę tę zwiększono do 20.000 zł. W zarządzeniu Dyrektora Generalnego MEiN z dnia 20 października 2023 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień publicznych i dokonywania zakupów w Ministerstwie Edukacji i Nauki § 6 ust. 2 brzmi *Zakupu o wartości netto mniejszej lub równej kwocie 20.000 zł wnioskodawca dokonuje bez rozeznania rynku, o którym mowa w ust. 1, z uwzględnieniem celowości, gospodarności i efektywności wydatkowania środków publicznych.*

⁹⁴ W 2021 r. KAW wydał zalecenie dotyczące m.in. wzmocnienia nadzoru zarówno nad procesem zawierania umów zlecenia i umów o dzieło z osobami fizycznymi, jak i nad realizacją tych umów, a także” aby zasadą było uzyskiwanie akceptacji projektu umowy przez radcę prawnego (z wyjątkiem umów sporządzanych według wzoru) – brak takiej akceptacji niesie ryzyko m.in. zawarcia umowy obciążonej wadami prawnymi lub nienależycie zabezpieczającej interesy Skarbu Państwa.”

– Prawo zamówień publicznych⁹⁵ (tryb podstawowy bez negocjacji), dwa w trybie art. 304 (zamówienia z wolnej ręki), dwa w trybie art. 132 (przetarg nieograniczony)⁹⁶. Łączna kwota udzielonych zamówień publicznych wyniosła 3 133,2 tys. zł. Ponadto Ministerstwo w 2023 r. dokonało 553 zakupów towarów i usług nieobjętych obowiązkiem stosowania przepisów Pzp z uwagi na wartość zamówienia lub inne ustawowe przesłanki wyłączenia. Łączna szacunkowa wartość dokonanych zakupów w tym trybie wyniosła 18 979,1 tys. zł, a wartość brutto zawartych umów 14 105,9 tys. zł.

Badaniem szczegółowym objęto cztery postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na łączną kwotę 789,4 tys. zł, w tym dwa zamówienia, do których nie zastosowano przepisów ustawy Pzp (zwolnienie na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 – wartość poniżej 130 tys. zł) oraz jedno zamówienie z wolnej ręki (art. 304 ustawy Pzp) i jedno zamówienie w trybie podstawowym bez możliwości negocjacji (art. 275 pkt 1 ustawy Pzp)⁹⁷. W badanych postępowaniach nieprawidłowości nie stwierdzono.

W trakcie postępowania dotyczącego zamówienia: „Wydanie wydrukowanie i dostarczenie podręczników szkolnych i książek pomocniczych przeznaczonych dla mniejszości litewskiej” Wykonawca złożył wymagane oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia z postępowania na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego⁹⁸. Wartość podpisanej umowy w przypadku zamówienia wyniosła 300,3 tys. zł.

Drugie badane zamówienie pn.: „Przeprowadzenie badania ewaluacyjnego – Ewaluacja programu Erasmus+ oraz Europejskiego Korpusu Solidarności przeprowadzono w trybie art. 275 pkt 1 ustawy Pzp. Wykonawca złożył oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia z postępowania na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. Wartość podpisanej umowy w przypadku zamówienia wyniosła 228,2 tys. zł.

Zakupy poniżej 130 tys. zł dotyczyły usług organizacji Dnia Edukacji Narodowej (116,4 tys. zł brutto) oraz usługi organizacji rajdu rowerowego w 2023 r. (117,8 tys. zł).

W Ministerstwie sporządzono plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych w 2023 r. Plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych Ministerstwa Edukacji i Nauki na 2023 r. opublikowany został na stronie internetowej Ministerstwa w dniu 8 marca 2023 r., a następnie był sukcesywnie aktualizowany⁹⁹. Roczne sprawozdanie o udzielonych w 2023 r. zamówieniach publicznych przekazane zostało do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych w dniu 14 lutego 2024 r., tj. zgodnie z terminem wynikającym z art. 82 ust. 2 ustawy Pzp.

(akta kontroli str. 548-905)

W 2023 r. Departament Kontroli i Audytu MEiN przeprowadził 28 kontroli¹⁰⁰, w tym dwie w jednostkach podległych¹⁰¹ lub nadzorowanych¹⁰². Wśród ww. kontroli w szczególności przeprowadzono 12 kontroli w zakresie prawidłowości wykorzystania

⁹⁵ T.j. Dz.U. z 2023 poz. 1605, ze zm., dalej: ustawa Pzp.

⁹⁶ Według ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2023 r., poz. 1605).

⁹⁷ Były to: postępowanie nr 16/W/2023, którego przedmiotem było wydanie, wydrukowanie i dostarczenie podręczników szkolnych i książek pomocniczych i przeznaczonych dla mniejszości litewskiej, postępowanie nr 30/W/2023, którego przedmiotem było przeprowadzenie badania ewaluacyjnego pt.: „Ewaluacja programu Erasmus oraz Europejskiego Korpusu Solidarności”, organizacja i koordynacja Międzypokoleniowego rajdu rowerowego: Poznaj Polskę - Rowerowo, wykonawca: BERM sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w Warszawie, wartość zamówienia: 117,8 tys. zł, organizacja Dnia Edukacji Narodowej, wykonawca: Grupa Whitesand Piasecki sp.k. z siedzibą w Warszawie, wartość zamówienia: 143,2 zł.

⁹⁸ Dz.U. poz. 835, ze zm. (dalej: ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r.).

⁹⁹ Plan postępowań na rok 2023 - Ministerstwo Edukacji Narodowej - Portal Gov.pl (www.gov.pl)

¹⁰⁰ Tj. podpisano wystąpienia pokontrolne, w tym 10 kontroli z Planu kontroli na 2022 r. i 18 kontroli z Planu kontroli na 2023r.

¹⁰¹ CKE.

¹⁰² IBE.

przyznanych dotacji, w tym jedną kontrolę¹⁰³ dotacji budżetowej udzielonej w 2023 r. W 2024 r. przeprowadzony został ponadto audyt wewnętrzny w zakresie prawidłowości umów zawieranych w 2023 r.

(akta kontroli str. 2838-2934)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W komunikatach ustanawiających Program Wsparcia Edukacji¹⁰⁴ (wartość: 18 901,1 tys. zł¹⁰⁵) oraz programy inwestycyjne „Inwestycje w oświacie”¹⁰⁶ (wartość: 70 673,6 tys. zł) i „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty”¹⁰⁷ (wartość: 22 980,1 tys. zł) Minister w sposób ogólny określił kryteria oceny wniosków (bez wskazania wag poszczególnych kryteriów), nie wskazał sposobu dokonywania ich oceny merytorycznej ani sposobu ustalenia kwoty przyznanej dotacji. W komunikatach dotyczących ww. programów nie doprecyzowano wpływu opinii merytorycznej lub ekspertyzy przygotowanej przez Zespół doradczy lub ekspertów na proces podejmowania przez Ministra decyzji o udzieleniu dofinansowania.

Stwierdzona nieprawidłowość wynikała z niezrealizowania wniosku po kontroli – „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 90 – Akademia Kopernikańska” (P/23/001) dotyczącego precyzyjnego określania warunków udziału w programach Ministra, trybu przeprowadzania naboru oraz kryteriów oceny wniosków ze wskazaniem ich wag.

Skutkiem powyższego było udzielenie przez Ministra dotacji celowych w łącznej wysokości 14 629 tys. zł podmiotom, których wnioski nie otrzymały rekomendacji Zespołów doradczych, co NIK uznaje za nierzetelne. Dotyczyło to środków wypłaconych na realizację zadań na podstawie zawartych umów w ramach: programu „Inwestycje w oświacie” (9 225 tys. zł¹⁰⁸, tj. 13,1% przekazanych środków), programu „Inwestycje w oświacie – wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” (2 134,2 tys. zł¹⁰⁹, tj. 9,3% przekazanych środków), Programu Wsparcia Edukacji (3 269,8 tys. zł¹¹⁰, tj. 17,3% przekazanych środków).

Ponadto w komunikacie ustanawiającym Program Wsparcia Edukacji Minister dopuścił możliwość przyznania dotacji poza naborem¹¹¹, nie precyzując dokładnych

¹⁰³ Kontrola w Fundacji Klasycznej Szkoły Filozofii im. O. Jacka Woronieckiego.

¹⁰⁴ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 lipca 2022 r. o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji zmodyfikowany komunikatem z dnia 31 maja 2023 o zmianie komunikatu o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji.

¹⁰⁵ Łączna wartość zawartych umów w 2023 r.

¹⁰⁶ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 maja 2023 r. o ustanowieniu programu inwestycyjnego pod nazwą „Inwestycje w oświacie” zmieniony Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o zmianie komunikatu z dnia 18 maja 2023 r.

¹⁰⁷ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 maja 2023 r. o ustanowieniu programu inwestycyjnego pod nazwą „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” zmieniony Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o zmianie komunikatu z dnia 18 maja 2023 r.

¹⁰⁸ Na realizację dziewięciu zadań.

¹⁰⁹ Na realizację pięciu zadań.

¹¹⁰ Na realizację 44 zadań.

¹¹¹ Zmiana komunikatu wprowadzona 31 maja 2023 r. polegała m.in. na wprowadzeniu w części V ust. 1b o treści „Za zgodą Ministra wniosek może być złożony poza naborem, o którym mowa w ust. 1a” oraz ust. 1c o treści Minister udziela zgody, o której mowa w ust. 1b, na pisemną prośbę wnioskodawcy, zawierającą uzasadnienie, z którego wynika szczególne znaczenie projektu dla systemu oświaty i wychowania lub jakości kształcenia.

warunków oraz zasad przyznawania dotacji w tym trybie. W wyniku przyznania dotacji poza trybem naboru wniosków zawarto 43 umowy na łączną kwotę 4 961,1 tys. zł¹¹².

Jak wyjaśnił Dyrektor Departamentu Komunikacji (dalej: DK), pan Kacper Lawera „Zapisy komunikatu pozwalały, żeby potencjalny beneficjent zwrócił się do Ministra z prośbą o możliwość złożenia wniosku poza przyjętymi ramami czasowymi naboru wniosków. Wspomniana wyżej pisemna prośba musiała zawierać uzasadnienie, z którego wynikało szczególne znaczenie projektu dla systemu oświaty i wychowania lub jakości kształcenia. Należy również nadmienić, iż wnioskodawca składając prośbę musiał przestrzegać warunków udziału w programie. Minister po zapoznaniu się z uzasadnieniem wyrażał bądź nie wyrażał zgody na złożenie wniosku w systemie. W przypadku wyrażenia zgody wnioski złożone poza wyznaczonym czasem naboru przechodziły ocenę formalną i merytoryczną tak jak wnioski złożone w podstawowym naborze.”

W zakresie Programu Wsparcia Edukacji Dyrektor Departamentu Komunikacji, pan Kacper Lawera oświadczył, że „Kryteria oceny nie uległy zmianie, począwszy od dnia publikacji Komunikatu do dnia rozstrzygnięcia programu. Nieznane są natomiast Ministerstwu Edukacji Narodowej dokładne powody, dla których minister właściwy ds. oświaty w wydanym przez siebie komunikacie o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji odstąpił od wpływu oceny merytorycznej na decyzje o przyznawaniu dotacji. Wiadomym jest jedynie to, że sposób procedowania programów ustanawianych przez Ministra Edukacji i Nauki w obszarze oświaty i wychowania wzorowany był na analogicznych działaniach realizowanych w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki w przeszłości” oraz, że „Nieznane są Ministerstwu Edukacji Narodowej dokładne powody, dla których minister właściwy ds. oświaty w wydanym przez siebie komunikacie o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji dopuścił możliwość przyznania dotacji poza naborem. Wiadomym jest jedynie to, że sposób procedowania programów ustanawianych przez Ministra Edukacji i Nauki w obszarze oświaty i wychowania wzorowany był na analogicznych działaniach realizowanych w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki w przeszłości”.

Podobnie, w zakresie programów „Inwestycje w oświacie” i „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” Dyrektor DFS wyjaśnił, że sposób procedowania programów ustanawianych przez Ministra Edukacji i Nauki w obszarze oświaty i wychowania wzorowany był na analogicznych działaniach realizowanych od wielu lat w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki.

NIK nie podziela ww. stanowiska dotyczącego zasadności stosowania takich samych procedur podczas przyznawania dotacji celowych w obszarze związanym z nauką i szkolnictwem wyższym oraz z oświatą i wychowaniem, ze względu na występujące różnice dotyczące zarówno charakteru dotowanych zadań, jak i rodzaju beneficjentów. Dla potencjalnych beneficjentów programów ustanawianych w obszarze oświaty i wychowania istotne jest, aby warunki udziału w programie były określone na poziomie komunikatu.

W zakresie programów inwestycyjnych Dyrektor DFS, pan Marek Lewiński oświadczył, że „nigdzie w komunikacie o naborze wniosków nie wskazywano jakoby opinia Zespołu doradczego była dokumentem, na którym to Minister miałby opierać wyłącznie swoją decyzję o przyznaniu/ lub nie przyznaniu dotacji. W komunikatach

¹¹² 19 podmiotów otrzymało w tym trybie dotacje w wysokości przekraczającej 100 tys. zł. Były to: Forum współpracy i rozwoju, Fundacja „Milites Invictissimi”, Stowarzyszenie Lubelska Grupa Poszukiwaczy LGP, Fundacja AWF Warszawa, Fundacja KZMRZ, Fundacja „Niebieska Dłoń”, Stowarzyszenie „Bitwa Pod Komarowem”, Fundacja Polskiej Sztafety 4x400 M, Fundacja Pokolenia Kolumbów, Stowarzyszenie Granica Bezpieczny Wschód, Fundacja Zabuże, Stowarzyszenie Świętej Rodziny z siedzibą w Olsztynie, Stowarzyszenie „Polska-Nasza Duma”, Stowarzyszenie Granica Bezpieczny Wschód, Fundacja Nowa Przestrzeń, Fundacja Wyplłyn Na Głębie, Fundacja Apple Muzeum Polska, Rada Szkół Katolickich w Warszawie oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Braszewicach.

o naborze wniosków określono jedynie, że wnioski które spełniają wymogi formalne będą brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu lub nieprzyznaniu dotacji celowej. Ocena merytoryczna dokonywana przez powołany Zespół doradczy miała jedynie służyć Ministrowi jako dokument pomocniczy przy podejmowaniu decyzji. W komunikacie nie uwzględniono procedury opinii zespołu doradczego lub eksperckiego jako elementu znaczącego i decydującego o przyznaniu lub nieprzyznaniu decyzji przez Ministra”.

Natomiast w odniesieniu do Programu Wsparcia Edukacji Dyrektor DK, pan Kacper Lawera oświadczył: „Nieuwzględnienie merytorycznej oceny ekspertów podczas przyznawania dotacji na projekty nierekomendowane przez Zespół doradczy wynikało z brzmienia treści komunikatu (rozdz. V ust. 17), gdzie wskazano, że przygotowywane opinie nie mają [charakteru] procesu decyzyjnego, a jedynie charakter pomocniczy. Zgodnie z zapisami komunikatu minister, po dokonaniu oceny wniosków, samodzielnie kwalifikował lub nie kwalifikował projekt do udziału w programie przyznając (lub nie) dofinansowanie w kwocie zgłoszonej przez wnioskodawcę we wniosku albo przyznając dofinansowanie w kwocie niższej niż zgłoszona przez wnioskodawcę we wniosku. Oznacza to, że Minister jednoosobowo na podstawie przyznanych sobie w komunikacie uprawnień, podejmował decyzje o sfinansowaniu danego projektu bądź jego odrzuceniu.”

NIK zwraca uwagę, że decyzje Ministra dotyczące udzielania dofinansowania ze środków publicznych powinny być podejmowane z zachowaniem zasady jawności i przejrzystości finansów publicznych. Konsekwencją zastosowania tej zasady w praktyce powinno być precyzyjne określenie zasad wyłaniania beneficjentów w programach Ministra. Komunikaty powinny zawierać postanowienia dotyczące sposobu dokonywania oceny merytorycznej wniosków oraz sposobu ustalenia kwoty przyznanej dotacji. Ponadto NIK zauważa, że nieuwzględnianie negatywnych opinii ekspertów stwarza ryzyko przyznania środków publicznych podmiotowi, który nie gwarantuje uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów. Zatem określenie wpływu merytorycznej opinii ekspertów na decyzje dotyczące przyznania dotacji i określenia jej wysokości już na poziomie komunikatu, a następnie przestrzeganie przyjętych ustaleń jest istotne w kontekście zasad wynikających z art. 44 ust. 3 pkt 1 i 2 ufp¹¹³.

(akta kontroli str. 1261-1898,CD)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2023 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych. Stwierdzona nieprawidłowość wynikała z niezrealizowania wniosku po kontroli – „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 90 – Akademia Kopernikańska” (P/23/001) dotyczącego precyzyjnego określania warunków udziału w programach Ministra, trybu przeprowadzania naboru oraz kryteriów oceny wniosków ze wskazaniem ich wag. W komunikatach ustanawiających Program Wsparcia Edukacji¹¹⁴ (wartość: 18 901,1 tys. zł) oraz programy inwestycyjne „Inwestycje w oświacie”¹¹⁵ (wartość: 70 673,6 tys. zł) i „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki

¹¹³ Przepis ten stanowi, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów oraz w sposób umożliwiający terminową realizację zadań.

¹¹⁴ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 lipca 2022 r. o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji zmodyfikowany komunikatem z dnia 31 maja 2023 o zmianie komunikatu o ustanowieniu Programu Wsparcia Edukacji.

¹¹⁵ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 maja 2023 r. o ustanowieniu programu inwestycyjnego pod nazwą „Inwestycje w oświacie” zmieniony Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o zmianie komunikatu z dnia 18 maja 2023 r.

systemu oświaty”¹¹⁶ (wartość: 22 980,1 tys. zł) Minister w sposób ogólny określił kryteria oceny wniosków (bez wskazania wag poszczególnych kryteriów), nie wskazał sposobu dokonywania ich oceny merytorycznej ani sposobu ustalenia kwoty przyznanej dotacji. W komunikatach dotyczących ww. programów nie doprecyzowano wpływu opinii merytorycznej lub ekspertyzy przygotowanej przez Zespół doradczy lub ekspertów na proces podejmowania przez Ministra decyzji o udzieleniu dofinansowania. Konsekwencją było przyznanie dotacji w łącznej kwocie 14 629 tys. zł podmiotom, których wnioski nie posiadały rekomendacji Zespołów doradczych co NIK uznała za nierzetelne. W pozostałym zakresie wydatki ponoszone były z zachowaniem zasad wskazanych w ustawie o finansach publicznych.

3. Sprawozdawczość

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

3.1 Sprawozdania

Obsługa finansowo-księgową dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie prowadzona była w 2023 r. zgodnie z zarządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki¹¹⁷. Zarządzenie to weszło w życie z dniem ogłoszenia (29 grudnia 2022 r.) z mocą od dnia 1 stycznia 2022 r. Zgodnie z § 3 pkt 1-2 załącznika do ww. zarządzenia, ilekroć w zasadach (polityce) rachunkowości w Ministerstwie jest mowa o dysponencie części budżetowej – rozumie się przez to Ministra. Ilekroć w polityce rachunkowości jest mowa o dysponencie III stopnia, rozumie się przez to Ministra, którego zadania w tym zakresie wykonuje Dyrektor Generalny Ministerstwa.

(akta kontroli str. 3254-3292, CD)

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2023 r. przez dysponenta części w części 30 – Oświata i wychowanie i sprawozdań jednostkowych urzędu obsługującego Ministra:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy);
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdanie za IV kwartał 2023 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z)¹¹⁸.

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 30 na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane

¹¹⁶ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 maja 2023 r. o ustanowieniu programu inwestycyjnego pod nazwą „Inwestycje w oświacie - wsparcie trwających inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące jednostki systemu oświaty” zmieniony Komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o zmianie komunikatu z dnia 18 maja 2023 r.

¹¹⁷ Dz. Urz. MEiN poz. 131 zmienione zarządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 4 grudnia 2023 r. zmieniające zarządzenie w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki - Dz. Urz. MEiN poz. 114.

¹¹⁸ W 2023 r. w cz. 30 - Oświata i wychowanie nie sporządzano sprawozdań: Rb-27 UE, Rb-28 UE KPO, Rb-28 Programy WPR, Rb-28 UE WPR, Rb-28NW, RB-28 NW Programy.

w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (dysponent III stopnia) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

(akta kontroli str. 2978-3251, 3293-3310, CD)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i jednostek podległych), terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych jednostek podległych przez dysponenta głównego były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

4. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności

Opis stanu
faktycznego

Porozumienie o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego pomiędzy Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej (Instytucja Koordynująca – IK) a Ministrem Edukacji i Nauki (Instytucja odpowiedzialna za realizację reformy – IOR / Instytucja odpowiedzialna za realizację inwestycji – IOI) zostało podpisane przez Ministra Edukacji i Nauki w dniu 10 sierpnia 2022 r.

Maksymalna wysokość środków przeznaczonych na realizację inwestycji, o których mowa w § 1 ust. 3, wynosi łącznie 3 546 088 226 PLN (w przeliczeniu: 791 201 996 EUR, wg kursu 4,4819), w tym wysokość środków przeznaczonych na wydatki ponoszone na realizację działań wykonywanych bezpośrednio przez instytucję odpowiedzialną za realizację inwestycji wynosi 73 390 014 PLN (§ 2 ust. 1 Porozumienia). Zgodnie z postanowieniami Porozumienia, Minister odpowiadał za prawidłową realizację reform:

- A3.1. Kadry dla nowoczesnej gospodarki - poprawa dopasowania umiejętności i kwalifikacji do wymogów rynku pracy w związku z wdrażaniem nowych technologii w gospodarce oraz zieloną i cyfrową transformacją¹¹⁹;
- C2.1. Zwiększenie skali zastosowań rozwiązań cyfrowych w sferze publicznej, gospodarce i społeczeństwie¹²⁰;
- C2.2. Reforma podstaw cyfryzacji systemów oświaty i wychowania¹²¹;

oraz inwestycji:

- A.3.1.1. Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie - Inwestycja została powierzona do realizacji Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji¹²²;

¹¹⁹ W tym zakresie ustalono 3 kamienie milowe: A41G - Wejście w życie nowelizowanej ustawy Prawo oświatowe ustanawiającej ramy prawne dla sieci Branżowych Centrów Umiejętności, zapewnienie ukierunkowanego podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania istotnego dla potrzeb rynku pracy, A42G - Wejście w życie nowelizacji ustawy Karta Nauczyciela, umożliwiającej stałe kształcenie nauczycieli zawodowych w Branżowych Centrach Umiejętności, Wejście w życie nowelizacji ustawy o samorządzie wojewódzkim, ustawy o instytucjach rynku pracy, ustawy o samorządzie powiatowym oraz innych stosownych ustaw Ministerstwa Edukacji i Nauki w zakresie koordynacji kształcenia i szkolenia zawodowego oraz uczenia się przez całe życie w regionach.

¹²⁰ Ustalony wskaźnik: C9G "Minimalne obowiązujące standardy wyposażenia wszystkich szkół w infrastrukturę cyfrową umożliwiającą wykorzystanie technologii cyfrowych w nauce na równym poziomie w każdej szkole".

¹²¹ C8L "Przyjęcie nowej polityki cyfryzacji edukacji, stanowiącej podstawę zmian w systemie edukacji i realizacji inwestycji w ICT oraz określającej kierunki procesu cyfryzacji systemu edukacji w perspektywie krótko i długoterminowej".

¹²² Ustalono wskaźniki: A44G., A45G „Utworzenie sieci funkcjonujących Branżowych Centrów Umiejętności zapewniających ukierunkowane podnoszenie umiejętności i przekwalifikowywanie, które są kluczowe dla potrzeb rynku pracy”, A46G, A47G, A48G „Zapewnienie umiejętności uczącym się w Branżowych Centrach

- C2.2.1. Wyposażenie szkół/instytucji w odpowiednie urządzenia i infrastrukturę ICT w celu poprawy ogólnych wyników systemów edukacji¹²³.

Realizacja czterech kamieni milowych/wskaźników ma aktualnie status opóźniony. Są to:

- C9G „Minimalne obowiązujące standardy wyposażenia wszystkich szkół w infrastrukturę cyfrową umożliwiającą wykorzystanie technologii cyfrowych w nauce na równym poziomie w każdej szkole”;
- C8L „Przyjęcie nowej polityki cyfryzacji edukacji, stanowiącej podstawę zmian w systemie edukacji i realizacji inwestycji w ICT oraz określającej kierunki procesu cyfryzacji systemu edukacji w perspektywie krótko i długoterminowej”;
- C9L „Konsultacje społeczne w sprawie ram określających procedury dystrybucji urządzeń teleinformatycznych oraz udostępniania infrastruktury szkołom i innym placówkom oświatowym”;
- C10L „Ramy określające procedury dystrybucji urządzeń teleinformatycznych i udostępniania infrastruktury szkołom”.

Pozostałe kamienie milowe/wskaźniki są realizowane zgodnie z harmonogramem lub zostały już zrealizowane.

W dniu 14 września 2022 r. Minister Edukacji i Nauki (Instytucja Odpowiedzialna) zawarł z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji jako Jednostką Wspierającą umowę w sprawie powierzenia zadań związanych z realizacją inwestycji w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Przedmiotem ww. umowy była realizacja zadań w zakresie Inwestycji A3.1.1. *Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie w zakresie następujących działań/przedsięwzięć:*

- Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych,
- Utworzenie i wspieranie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU) realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej (CoVEs).

Zgodnie z umową maksymalna wysokość środków przeznaczonych na finansowanie inwestycji wyniosła łącznie 1 792 360 367 zł. Zgodnie z § 20 ust. 1 ww. umowy wydatki na obsługę inwestycji, w tym zatrudnienie pracowników Jednostki Wspierającej oraz zawartym w dniu 11 lipca 2024 r. Aneks nr 1 zatwierdzono w wysokości 18 286 152 zł, z czego kwota 12 986 152 zł. zostanie przekazana Jednostce Wspierającej a pozostała kwota w wysokości 5 300 000,00 zł. pozostanie do dyspozycji Instytucji Odpowiedzialnej.

W 2023 r. Ministerstwo nie wydatkowało środków spoza Polskiego Funduszu Rozwoju.

(akta kontroli str. 183-189, 321- 480, CD)

OBSZAR

V. Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wnioski

Umiejętności, w tym certyfikacja efektów uczenia się (umiejętności), wydawana i uznawana przez branżę” oraz A49G. „Utworzenie funkcjonujących Wojewódzkich Zespołów Koordynacji koordynujących politykę w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego oraz uczenia się przez całe życie”.

¹²³ Ustalono wskaźniki: C9L: „Konsultacje społeczne w sprawie ram określających procedury dystrybucji urządzeń teleinformatycznych oraz udostępniania infrastruktury szkołom i innym placówkom oświatowym”, C10L: „Ramy określające procedury dystrybucji urządzeń teleinformatycznych i udostępniania infrastruktury szkołom”, C14L - Cyfryzacja systemu egzaminacyjnego.

Niezwłocznie zrealizować wniosek pokontrolny NIK sformułowany po kontroli – „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 90 – Akademia Kopernikańska” (P/23/001) dotyczący precyzyjnego określania warunków udziału w programach Ministra, trybu przeprowadzania naboru oraz kryteriów oceny wniosków ze wskazaniem ich wag.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 3 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie¹²⁴ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 15 kwietnia 2024 r.

Wiceprezes

Najwyższej Izby Kontroli

Michał Jędrzejczyk

/podpisano elektronicznie/

¹²⁴ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłoszenie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.